

مربی،

نوجوان،

خردورزی

«راهنمای مربی»

اشرف‌ایمنی مقدم

: امنتم مقلّمہ اشرفیہ ۱۳۲۹ -

مفتون ادبی فیروز سادات حسینی،

مشهد: نظم کے ۱۲۹۳

١٤٠ ص : قصور : ٥/١٤ × ٥/٢١ م

95A-7,-95VY9-F.O.B.,00...:

فيلما

فهرست اسنادی: ۱۵۵۱

کتابنامه

شماره دوازدهم - اردیبهشت ۱۳۸۸ - شماره ۱۳۸ - فصلنامه علمی - پژوهشی - فصلنامه علمی - پژوهشی - فصلنامه علمی - پژوهشی

شاگردان: -- اینان -- فعالیت‌های فوق برنامه -- راهنمای آموزشی

مدير سہ ماہی -- ايران -- برنامہ های فرهنگی

١٣٥٧ -

1392: ٧/١٣٩٢

389/19.9.9.9:

سُبْحَانَكَ يَا كَرِيمُ

نام کتاب: مربی، نوجوان، خردورزی

نویسنده: اشرف امینی، مقدم

متن ادبی: نیمه سادات حسینیه

ملفوظات جلد: سابعده سمره: عشر

ناشہ: تحلیہ گوشت

جواب: ہنر

شمارگان: ۱۰۰۰

نہایت حجاب: او!

تاریخ انشاء: ۱۳۹۳/۵/۲۱

قَطْرَةٌ رَقْعٌ

قیمت: ۵۵۰۰۰ ریال

شماره شایک: ۵-۳-۹۳۷۳۹-۶۰۰-۹۷۸

تلف: ٥١٣٢١٣٣٦٥ - ٩١٥٥٠٢٥٤٥١ - ٩١٥٣٣٣٧٠٦٣

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

	مقدمه
۱	سخنی با همکاران
۵	راهنمای تدریس
۵	هدف‌ها
۹	محتوا
۱۰	ارزشیابی
۱۲	روش تدریس
۱۴	پی‌نوشت‌ها
۱۶	درس اول
۱۶	حکایت دو گنج جاری
۱۶	اهداف
۱۷	نوآوری‌نی
۱۹	دمی، تأملی
۲۲	دزی از دریا
۲۴	نمونه سؤالات
۲۶	نمایشنامه:
۲۶	آخرین سفارش
۲۷	زیارت
۳۳	درس دوم
۳۳	داستان یک فریب
۳۳	اهداف
۳۴	نوآوری‌نی
۳۶	دمی، تأملی
۳۷	قصه آدم و حوا
۴۰	دزی از دریا

۴۴	بی‌نوشت‌ها
۴۵	نمونه سؤالات
۴۶	نمایشنامه:
۴۶	طعنه
۴۹	درس سوم
۴۹	از وادی اهریمن
۴۴	اهداف
۵۰	نوآوری
۵۲	دبی، تأملی
۵۴	شری از دریا
۵۷	بی‌نوشت‌ها
۵۷	نمونه سؤالات
۵۸	نمایشنامه:
۵۸	فقط به لحظه دیگر
۶۳	درس چهارم
۶۳	وصفی از بی‌نهایت (۱)
۶۳	اهداف
۶۵	نوآوری
۶۷	دبی، تأملی
۶۸	چرا به فضائل امام علی علیه السلام می‌پردازیم؟
۷۱	بی‌نوشت‌ها
۷۱	نمونه سؤالات
۷۲	نمایشنامه:
۷۲	سلاح نیرنگ
۷۷	درس پنجم
۷۷	وصفی از بی‌نهایت (۲)
۷۷	دبی، تأملی
۷۸	فضائل امیرالمؤمنین علیه السلام از دیدگاه آیات
۸۸	بی‌نوشت‌ها
۸۹	نمونه سؤالات
۹۰	نمایشنامه:
۹۰	مادر واقعی
۹۲	درس ششم
۹۲	وصفی از بی‌نهایت (۳)
۹۲	دبی، تأملی

۹۳	فضائل امیرالمؤمنین علیه السلام از دیدگاه روایات
۹۶	پی نوشت ها
۹۸	نمونه سؤالات
۹۹	نمایشنامه
۹۹	سهم دونست
۱۰۱	درس هفتم
۱۰۱	وصفی از بی نهایت (۴)
۱۰۱	دعی، تأملی
۱۰۲	فضائل امیرالمؤمنین علیه السلام در آیینه تاریخ
۱۱۱	پی نوشت ها
۱۱۲	نمونه سؤالات
۱۱۳	نمایشنامه
۱۱۳	در دمرعابی
۱۱۴	درس هشتم
۱۱۴	پیامبری در میان گلها
۱۱۵	اهداف
۱۱۶	نویافته
۱۱۸	دعی، تأملی
۱۱۹	دُری از دریا
۱۲۵	نمونه سؤالات
۱۲۶	نمایشنامه
۱۲۶	چالش
۱۳۱	معرفی چند روش فعال تدریس
۱۳۱	روش نوآفرینی (بدیعه پردازی)
۱۳۲	روش بارش فکری
۱۳۷	روش ایفای نقش
۱۴۳	معرفی چند سایت مفید
۱۴۷	پهرست منابع

پیشگفتار:

در جای جای قرآن مجید، آدمی به تفکر، تدبیر و تعقل دعوت شده است تا آنجا که خلاق مبین به حبیب خویش می‌فرماید:

«به همگان یگو تنها شما را با يك سخن پند می‌دهم كه: دونفر دونفر یا هريك به تنهایی برای خدا قیام كنید و سپس به تفكر بنشینید...» (۴۶/سبا).

گرامی کتاب آسمانی ما طی هجده آیه مبارکه در باب اندیشه و تفکر به پیروان آئین آسمانی گوشزد می‌کند که پاسخ تمامی سؤالات و شبهات، حوائج و نیازمندی‌ها و رفع همه مشکلات و موانع حیات طیب و زندگانی این جهان و آن جهان شما بسته به میزان فکر و اندیشه فردی و جمعی شماست. بیایید برای خدا با هم اندیشی، بن‌بست‌ها را چاره‌جویی کنید! از سویی دیگر قلب نوجوان، همچون زمینی خویش‌خورده و مستعد کشت، پذیرای رشد و نمو هرگونه بذری است و برای امروز و فردای نوجوانان ما چه بذری سودمندتر، برگزیده‌تر و بهتر از خردورزی و اندیشیدن؟ که ذره‌ای از آن از درخت تنومند هفتادساله عبادت ارزنده‌تر و فرازنده‌تر است؟!

بنابراین نظام تعلیم و تربیت مسئولیت دارد تا با انگیزه الهی، برای پرورش نسلی خردمند، متفکر و اندیشمند بپاخیزد و مصمم و برنامه‌ریزی‌شده پیش برود. جالب اینجاست که قرآن حکیم هیچگونه حد و مرز و خط پایانی برای تفکر و خردورزی قائل نیست (۲۲۰/بقره) به عبارت دیگر در تمامی امور مادی و معنوی، دنیوی و اخروی، فردی و اجتماعی، معتقد است که راه برون رفت از تنگناها و بن‌بست‌ها، مراجعه به افکار و عقول، بخصوص خردمندان و دانایان امت است (۴۳/نحل).

مؤلف محترم کتاب ارزنده «مربی، نوجوان، خردورزی»، با هدف والای تربیت نسلی با فکر و اندیشمند، با عنایت به کمبود موجود در ساعت پرورشی دوره راهنمایی یا اول متوسطه، به اقدامی خداپسندانه و جانانه دست زده است. کتاب راهنمای معلم، به قلم توانای ایشان مانند باغبان بر مهر و خردمندی است که هر روز به گلبوته‌های گلستان زندگی یعنی فرزندان نوجوانمان سر می‌زند و با نوآفرینی، دمی‌تأملی، نمایش و ... تلاش می‌کند این گلزار را همواره معطر و شاداب نگه دارد و انسان فردای ناشناخته را بسازد و بپراند. از درگاه خداوند فاکر، مزید توفیقات و کثرت تألیفات آن پژوهنده اندیشمند را مسئلت می‌نمایم.

قاسم عدالتی‌مجد

مدیر سابق پژوهشکده تعلیم و تربیت عباس‌زادگان

۱۳۹۱/۱۱/۵

مقدمه:

«وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ»

«و جن و انس را نیافریدم مگر برای این که مرا عبادت کنند» (۵۱/ ذاریات)

خدایوند متعال در قرآن کریم، هدف نهایی خلقت را عبادت معرفی کرده است و از بزرگترین عبادت‌ها «تعلیم و تعلّم» و «تفکر و تدبّر» است. روزی رسول اکرم ﷺ وارد مسجد شدند و با دو گروه مواجه شدند. گروهی مشغول نماز خواندن و عذای مشغول مباحثه علمی بودند. ایشان به گروهی ملحق شدند که مشغول آموزش بودند. در مقایسه دو عبادت بزرگ «آموزش» و «تفکر»، تدبّر و تفکر ارزش بیشتری دارد. پیامبر ﷺ فرمودند:

«يَكُ سَاعَتُ تَفَكُّرٍ بَهِتَرُ مِنْ سَاعَتِ عِبَادَتٍ»^(۱)

هفتادسال عبادت یعنی یک عمر عبادت. در قرآن کریم بیش از سیصد بار بر تفکر، تدبّر و تعقل تأکید شده است. به عبارتی هر روز با سرزدن خورشید و تجلی آیات الهی، اشرف مخلوقات باید به رسالت خود بیندیشد و طرحی نو در افکند. در غیر این صورت به خاطر استفاده نکردن از عقل سرزنش می‌شود.

«أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا» (۲۴/ محمد)

«آیا در قرآن تدبّر نمی‌کنند؟ یا بر دل‌هایشان قفل زده شده است؟»

اگر در نظام آموزشی، بر تقویت تفکر تأکید شود و به قول شهید مطهری «چگونه اندیشیدن به دانش‌آموزان آموخته شود و نه اندیشه‌ها»، جوانان ما در برابر بسیاری از آسیب‌ها مصون خواهند شد.

در دنیای امروز که آسیب‌های زیادی فرزندان این مرز و بوم را تهدید می‌کند، لازم است که آموزش‌ها با هدف رشد تفکر و تعقل صورت گیرد و تنها مبتنی بر محفوظات نباشد تا هم آموزش و پرورش رنگ و بوی الهی گرفته و در مسیر هدف نهایی خلقت قرار گیرد و هم دانش‌آموزان به سلاح تفکر و تعقل مجهز شوند و قابلیت رویارویی با مشکلات زندگی و مقابله با جنگ نرم دشمن را پیدا کنند.

در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی نیز توجه ویژه‌ای به این مسئله شده است و در برنامه درسی، ساعتی به عنوان تفکر و پژوهش در نظر گرفته شده است:

«۲/۳/۶- در میان عناصر پنج‌گانه، عنصر تفکر و تعقل از جایگاه نخست و محوری و عنصر ایمان و باور مبتنی بر تفکر، از جایگاه دوم برخوردار است و سه عنصر علم، عمل و اخلاق به عنوان عناصر برخاسته از تفکر و ایمان و یا متکی بر آن دو، تعریف و تبیین می‌شوند.»^(۲)

کتاب حاضر، تکمیل و تصحیح کتاب «همگام با مربی، نوجوان و خردورزی» است و از انتقادهای و پیشنهادهای صاحب‌نظران دلسوز و همکاران توانمندی که پس از مطالعه یا تدریس این کتاب ارائه کرده‌اند استفاده شده است. در این راستا از دانش‌آموزان نیز نظرخواهی شده و سعی بر این بوده است که خواسته‌های آنان تأمین شود.

این کتاب در یک بسته آموزشی به همراه کتاب کار دانش آموز و یک لوح فشرده ارائه شده است و با استفاده از روش‌های نوین تدریس، با تکیه بر آیات شریفه قرآن و روایات معصومین (علیهم‌السلام) و با آموزش چندرسانه‌ای به تقویت تفکر خلاق می‌پردازد. این بسته آموزشی شامل موارد ذیل است:

- کتاب راهنمای معلم شامل: راهنمای تدریس، نوآوری، متن ادبی، محتوای درس، نمایشنامه کوتاه و نمونه سؤالات.
- CD شامل: پاورپوینت‌ها، سؤالات ارزشیابی چهارگزینه‌ای و مطالب تکمیلی.
- کتاب کار دانش آموز شامل: محتوای دروس به صورت جملات ناتمام و سؤالات خودارزیابی.

در این فرآیند یادگیری یاددهی، تنوع مطالب و روش‌ها کمک می‌کند تا از تفاوت‌های فردی برای تقویت هوش درون فردی و قوه تفکر دانش آموز استفاده شود. ارزشیابی به چند صورت طراحی شده است و به دبیر و دانش آموز اجازه می‌دهد تا در شرایط مختلف، ارزشیابی مناسبی را انتخاب کنند و سؤالات تشریحی، کوتاه پاسخ،

چهارگزینه‌ای و خودارزیابی که توسط دانش‌آموز انجام می‌شود و در ارتقاء سطح یادگیری او نقش اساسی دارد.

در پایان از بزرگواری که با بیان دیدگاه‌ها و پیشنهادهای خوب و سازنده خود مؤلف را یاری کردند، قدردانی می‌کنم:

آقای پیشنماز معاونت پژوهشی سابق اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی؛ آقای عدالتی‌مجد رئیس سابق پژوهشکده آموزش و پرورش؛ خانم دکتر سرسرابی رئیس دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید هاشمی‌نژاد؛ کارشناسان محترم اداره کل آموزش و پرورش و پژوهشکده عباس‌زادگان؛ همکاران و دوستان محترمی که کتاب را تدریس یا مطالعه کردند؛ و دانش‌آموزان عزیزی که؛ با نظرات ارزشمند خود به ارتقاء مطالب کمک کردند. توفیق روزافزون خدمت به نظام تعلیم و تربیت میهن اسلامی و سرافرازی و سلامتی در سایه‌سار تقنین را برای این عزیزان آرزومندم.

اشرف امینی‌مقدم

۱۳۹۲/۴/۲۷

پی‌نوشت‌ها:

۱. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، جلد ۷۱، صفحه ۳۲۶.
۲. شورای عالی آموزش و پرورش، سند برنامه درسی ملی، صفحه ۲۶.